

Mariola RADZIŃSKA*
Leonard NOWAK**
Maria Alicja NOWAK***

Satysfakcja z wyboru studiów a zamierzenia zawodowe studentów wychowania fizycznego

Streszczenie

Poczucie satysfakcji studiujących może być istotnym czynnikiem w krystalizowaniu się planów zawodowych związanych z kierunkiem studiów, niezadowolenie zaś skłania ku poszukiwaniu alternatywnych dróg zawodowych.

Celem podjętych badań było poznanie satysfakcji z wyboru studiów i deklaracji ponownego ich wyboru w kontekście zamierzeń zawodowych studentów wychowania fizycznego. Wyniki przedstawionych badań stanowią fragment ewaluacji jakości kształcenia w Zamiejscowym Wydziale Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim poznańskiej Akademii Wychowania Fizycznego. Badaniami objęto trzy grupy studentów: z II i III r. pierwszego stopnia oraz I r. drugiego stopnia. Spośród 226 respondentów 188 wyrażało satysfakcję z podjętych studiów (83,2%), a ponowny wybór zadeklarowało 140 z nich. Wyłoniono także 38 studentów (16,8%) niezadowolonych ze studiów, którzy nie wybraliby ponownie tego kierunku. W badaniach zastosowano sondaż diagnostyczny z wykorzystaniem techniki ankiety audytoryjnej, wywiadu nieskategoryzowanego oraz analizy dokumentów. Materiał empiryczny poddano obliczeniom statystycznym stosownie do liczebności i cech zmiennych. Do wnioskowania statystycznego zastosowano frekwencję cech oraz test niezależności chi-kwadrat. W obliczeniach wykorzystano pakiet Statistica 12 (StatSoft, Inc. 2015 Statistica for Windows).

Większość studentów jest zadowolona z podjętych studiów i jednocześnie deklaruje ponowny ich wybór. Te osoby swoje plany zawodowe najczęściej wiązały z pracą na stanowisku nauczyciela wychowania fizycznego i w instytucjach związanych z kulturą fizyczną. Kobiety częściej planowały pracę w instytucjach kultury fizycznej, natomiast mężczyźni w zawodzie nauczyciela wychowania fizycznego.

* Dr, AWF w Poznaniu, Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wlkp., e-mail: radzinska@awf-gorzow.edu.pl.

** Prof. dr hab., AWF w Poznaniu, Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wlkp., e-mail: zdroisko@gmail.com.

*** Dr hab., Uniwersytet Szczeciński, Wydział Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia, e-mail: maria-nowak@wp.pl.

Związki między liczbą osób usatysfakcjonowanych wyborem studiów i deklaracją ponownego ich wyboru a ich zamierzeniami zawodowymi, są zbliżone do rezultatów badań uzyskanych w innych uczelniach wychowania fizycznego. W celu doskonalenia systemu jakości kształcenia istnieje konieczność permanentnej jego oceny na każdym etapie kształcenia.

Słowa kluczowe: studenci wychowania fizycznego, plany zawodowe, satysfakcja z wyboru studiów

Wstęp

Proces tworzenia Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego przyniósł znaczące zmiany w postrzeganiu roli i znaczenia szkół wyższych. Wizerunek instytucji dostarczającej kapitału intelektualnego dla narodowej kultury i gospodarki stał się dominujący. W związku z tym wzrosły oczekiwania wobec funkcji dydaktycznych i naukowo-badawczych uczelni. Interesariusze zewnętrzni postulują, by szkoła wyższa stała się miejscem tworzenia nowoczesnej wiedzy we współpracy ze środowiskiem społeczno-ekonomicznym, w wymiarze zarówno lokalnym, jak i międzynarodowym¹.

Studenci w trakcie studiów przygotowują się do pełnienia określonych funkcji zawodowych i społecznych, związanych najczęściej ze studiowanym kierunkiem. Wybór zawodu i kierunku kształcenia zwykle łączy się z oczekiwanym, przyszłym wysokim statusem społeczno-ekonomicznym, rodzajem środowiska zawodowego, stylem życia, poziomem konsumpcji, dochodem². Zamierzenia zawodowe człowieka powiązane są także z wieloma innymi czynnikami, m.in. liczbą i rodzajem dostępnych miejsc pracy, prawem pracy, możliwościami, koncepcjami zatrudnienia. Koncepcje te odnoszą się do realizacji polityki państwa, której celem jest wzrost zatrudnienia, ograniczanie bezrobocia, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego w kontekście Strategii Europa 2020, m.in. poprzez podniesienie jakości kształcenia w szkołach wyższych³.

Przeciwdziałanie obniżaniu poziomu kształcenia wiąże się z jednej strony z kwalifikacjami kadry akademickiej umożliwiającymi przygotowanie kompetentnego absolwenta, z drugiej natomiast z dopasowaniem treści kształcenia do wymagań rynku pracy⁴. W sylwetce absolwenta kierunku wychowanie fizyczne odnotowano, że otrzymuje on podstawową wiedzę oraz umiejętności z obszaru nauk społecznych, przyrodniczych oraz nauk o kulturze fizycznej, umożliwiające

¹ Zob. M. Geryk, *Spółeczna odpowiedzialność uczelni w percepcji jej interesariuszy*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2009.

² Zob. C. Timoszyk-Tomczak, *Strategie konstruowania własnej przyszłości*, Wyd. Naukowe US, Szczecin 2003.

³ www.nauka.gov.pl/strategia-europa-2020/ [dostęp: 13.01.2016].

⁴ Zob. K. Denek, *Uniwersytet. Między tradycją a oczekiwaniami współczesności*, [w:] K. Denek, A. Kamińska, P. Oleśniewicz (red.), *Edukacja jutra. Aksjologiczno-kulturowy fundament edukacji jutra*, Wyższa Szkoła Humanitas, Sosnowiec 2015.

kompetentne oddziaływanie na osobowość i organizm człowieka w celu zaspokojenia jego potrzeb w zakresie rozwoju fizycznego i motorycznego oraz związanych z uczestnictwem w kulturze fizycznej⁵. Naturalnymi, w związku z tymi środowiskami pracy dla studentów tego kierunku są szkoły, placówki opiekuńczo-wychowawcze, instytucje kultury fizycznej. W najbliższych latach, wskutek niżu demograficznego, likwidacji wielu szkół, zmiany ustawy oświatowej, planów rządowych w zakresie likwidacji gimnazjów, zmian w świadczeniach emerytalnych, ten rynek pracy zmieni się znacząco⁶. Trudno jest dzisiaj oszacować, czy zwiększy to popyt na pracowników sektora edukacyjnego, czy też przyczyni się do bezrobocia w środowisku nauczycielskim.

Studenci formułują swoje oczekiwania w stosunku do uczelni w zakresie następujących wartości: praktycznych (użyteczność wykształcenia z punktu widzenia przyszłej pracy)⁷, społecznych (zaufanie i życie w grupie), emocjonalnych (zbieżność kierunku studiów z zainteresowaniami)⁸, twórczych (rozwój intelektualny), satysfakcji (zadowolenie z uzyskanych kompetencji zawodowych)⁹. Ten ostatni komponent wyraża poziom realizacji potrzeb i oczekiwań studenta w stosunku do efektów procesu kształcenia. Do ważniejszych czynni-

⁵ Rozporządzenie MNiSW z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacyjnych dla Szkolnictwa Wyższego. Dz. U. RP 2011, Nr 253, poz. 1520.

⁶ Ustawa z dnia 29 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw. Dz. U. RP 2016 r., poz. 35.

⁷ Zob. J. Eider, *Physical education faculty in Western Pomerania*. „Zeszyty Naukowe US”, nr 583. „Prace Naukowe Instytutu Kultury Fizycznej” 2009, nr 26, s. 57–72; K. Kotarska, A. Drohomińska, M. Makris, *Physical activity and lifestyle of the elderly*. „Central European Journal of Sport Sciences and Medicine” 2014, nr 4 (8), s. 97–106; K. Kotarska, E. Wunsch, J. Raszeja-Wyszomirska i in., *Leisure time physical activity and health-related behaviors after liver transplantation: a prospective, single center study*. „Gastroenterology Review” 2015, nr 2; DOI:10.5114/pg.2015.49002; W. Łubkowska, *Young people's lifestyle as a determinant of future health of the society, based on tourism and leisure students from the University of Szczecin*, [in:] *Health and Physical Activities in Lifestyle among Children and Youth*. Banská Bystrica 2005, s. 27–39; M. Paczyńska-Jędrycka, W. Łubkowska, *Adventure/qualified tourism in the rehabilitation of juveniles*. „Central European Journal of Sport Sciences and Medicine” 2013, nr 3, s. 31–32; K. Sygit, *Fundamental significance of physical activity for seniors' health*. „Central European Journal of Sport Sciences and Medicine” 2015, Vol. 12, No. 4, p. 53–59, DOI: 10.18276/cej.2015.4-06.

⁸ Zob. M. Czechowski, J. Femiak, A. Kuk, *Kompetencje społeczne i inteligencja emocjonalna nauczycieli wychowania fizycznego i trenerów*, Wyd. AWF Warszawa, 2015; Z. Żukowska, *Standardy kompetencji zawodowych nauczycieli akademickich wobec nowego myślenia edukacyjnego*. „Pedagogika Szkoły Wyższej” 2011, nr 17, Szczecin–Warszawa, s. 50–55.

⁹ Zob. P. Botas, *The consumption values of and empowerment of student as customer in higher education and its implications for higher education policy*, [w:] P. Botas (ed.), *Positive Futures for higher education: connections, communities and criticality. Conference Papers Society for Research into Higher Education*, Newport (Great Britain) 2011; M. Radzińska, L. Nowak, M.A. Nowak, *Motives for commencing studies and expectations concerning professional competence in students who practice, used to practice or have never practiced sport*. „Central European Journal of Sport Sciences and Medicine” 2016, Vol. 13, No. 1/2016:37-45. DOI: 10.182 76/cej.2016.1-04.

ków satysfakcji ze studiowania należą także zainteresowania oraz świadomość własnych możliwości¹⁰. Zatem poczucie satysfakcji z wybranego kierunku studiów może stanowić istotny czynnik w krystalizowaniu się planów zawodowych homogenicznych z kierunkiem studiów, niezadowolenie zaś skłania ku poszukiwaniu innych dróg zawodowych.

Celem podjętych badań było poznanie satysfakcji z wyboru studiów i deklaracji ponownego ich wyboru w kontekście zamierzeń zawodowych studentów wychowania fizycznego.

Sformułowano następujące pytania badawcze:

1. Jakie plany zawodowe mają studiujący wychowanie fizyczne?
2. Jak satysfakcja ze studiów wychowania fizycznego i deklaracja ponownego ich wyboru wpływa na plany zawodowe studentów?

Przyjęto następującą hipotezę: studenci usatysfakcjonowani wyborem studiów, deklarujący ponowny wybór tego kierunku wiązą swoje plany zawodowe z pracą w szkolnictwie i instytucjach kultury fizycznej.

Materiał i metody badań

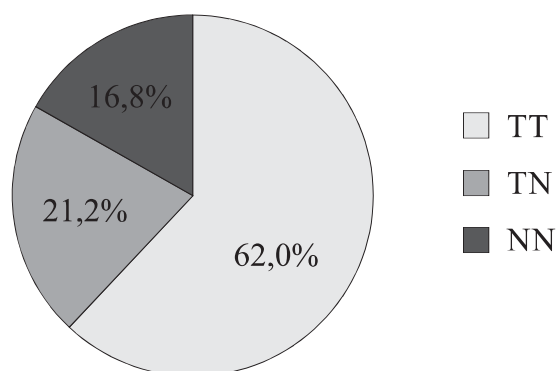
Wyniki przedstawionych badań stanowią fragment ewaluacji jakości kształcenia w Zamiejscowym Wydziale Kultury Fizycznej w Gorzowie Wlkp. poznańskiej Akademii Wychowania Fizycznego. Badaniom poddano studentów II i III roku studiów I stopnia oraz I roku II stopnia na kierunku wychowanie fizyczne. W grupie respondentów było 110 kobiet oraz 116 mężczyzn. Badani byli w wieku 19–25 lat, w tym osoby w wieku 22 lat i starsze stanowiły 73,9%. Spośród 226 respondentów 188 wyrażało satysfakcję z podjętych studiów, a ponowny wybór zadeklarowało 140 z nich. W grupie wyłoniono także 38 studentów niezadowolonych z wybranego kierunku. Te osoby nie wybrałyby ponownie studiów wychowania fizycznego.

W badaniach zastosowano sondaż diagnostyczny z wykorzystaniem techniki ankiety audytoryjnej, wywiadu nieskategoryzowanego oraz analizy dokumentów (plany studiów, treści programowe). Kwestionariusz ankiety, po weryfikacji kafeterii przez nauczycieli zaliczonych do minimum kadrowego na kierunku wychowania fizycznego, poddano badaniom pilotażowym, a następnie badaniom właściwym. Do wnioskowania statystycznego zastosowano frekwencję cech oraz test niezależności chi-kwadrat. W obliczeniach wykorzystano pakiet Statistica 12 (StatSoft, Inc. 2015 Statistica for Windows).

¹⁰ Zob. M.J. Sánchez-Ruiz, J.C. Pérez-González, K.V. Petrides, *Trait emotional intelligence profiles of students from different university faculties*, „Australian Journal of Psychology” 2010, Vol. 62: Issue 1, p. 51–57, doi:10.1080/00049530903312907.

Wyniki badań

Spośród 226 studentów większość (83,2%) stanowiły osoby zadowolone z wyboru kierunku studiów. Ponowny wybór zadeklarowało 62%. Rozpatrywanie obu odpowiedzi razem pozwala na zakwalifikowanie badanych do różnych grup (ryc. 1).

Ryc. 1. Charakterystyka procentowa badanych

Źródło: badania własne

Zastosowane symbole grup oznaczają odpowiedzi na pytanie: tak (T) lub nie (N). TT (G I) – to osoby zadowolone z wyboru studiów (Tak), deklarujące ponowny wybór (Tak), łącznie 62%; TN (G II) – osoby zadowolone ze studiów (Tak), ale nie deklaruujące ponownego wyboru tego kierunku (Nie), razem 21,2%; NN (G III) – respondenci niezadowoleni ze studiów (Nie), którzy nie wybraliby ponownie tego kierunku (Nie), stanowiący 16,8% badanych.

Studenci wychowania fizycznego najczęściej pochodzili z miast (71,9%) (tab. 1). Większość z nich podejmowała pracę zarobkową (54,3%). W porównaniu z G I, istotnie częściej pracowali zarobkowo studenci z grupy G II (TN) oraz G III (NN) (odpowiednio: 45,2%; 68,8%; 68,4%) ($p \leq 0,01$ dla testu χ^2). Większość respondentów oceniła swoją sytuację materialną jako bardzo dobrą (54,1%). W G III (NN) było mniej ocen dobrych, natomiast więcej dostatecznych (odp.: 19,4%; 22,2%) ($p \leq 0,05$ dla testu χ^2).

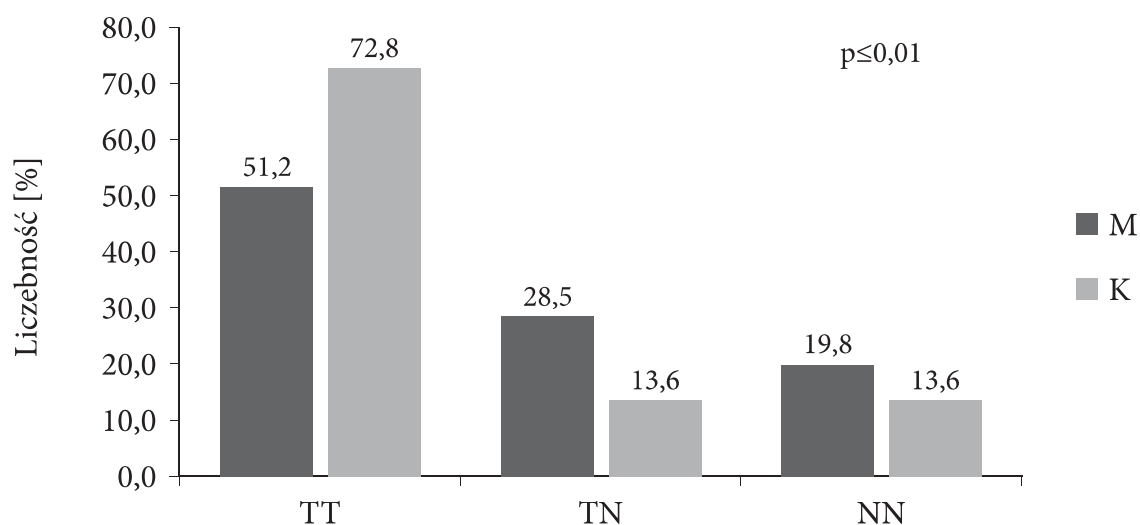
Stwierdzono statystycznie istotną zależność między płcią a zadowoleniem z wyboru i ewentualnym ponownym wyborem studiów wychowania fizycznego ($p \leq 0,01$ dla testu χ^2). Kobiety częściej odczuwały pełną satysfakcję i wybrałyby ten kierunek ponownie (72,8%) (G I – TT). Mężczyźni bardziej krytycznie odnieśli się do swoich preferencji. Pomimo zadowolenia ze studiów nie wybraliby tego kierunku po raz drugi (28,5%), a niezadowoleni ze studiów poszukiwaliby innych (19,8%) (odp.: G II – TN; G III – NN) (ryc. 2).

Tab. 1. Charakterystyka społeczno-ekonomiczna studentów wychowania fizycznego (test niezależności χ^2)

Wyszczególnienie	Kategorie studentów			Ogółem n=226	
	G I (TT) n=140	G II (TN) n=48	G III (NN) n=38		
	%			n	%
Miejsce zamieszkania:					
Miasto	67,4	81,3	76,3	161	71,9
Wieś	32,6	23,7	18,7	63	28,1
Praca zarobkowa**					
Tak	45,2	68,8	68,4	120	54,3
Nie	54,8	31,2	31,8	101	45,7
Sytuacja materialna*					
Bardzo dobra	53,7	52,1	58,3	118	54,1
Dobra	39,6	39,6	19,4	79	36,2
Dostateczna	6,7	8,3	22,2	21	9,7

Uwaga: Wartość p dla testu χ^2 oznaczono następująco: * $p \leq 0,05$; ** $p \leq 0,01$

Źródło: badania własne

Ryc. 2. Akceptacja wybranego kierunku studiów w zależności od płci (test niezależności χ^2)

Źródło: badania własne

Respondenci najczęściej pragnęliby pracować w instytucjach kultury fizycznej i w szkole, jako nauczyciele wychowania fizycznego (tab. 2). Około 17% badanych planowało zdobycie innego zawodu, pracę w instytucjach niezwiązanych z kulturą fizyczną lub wyjazd zagraniczny w celach zarobkowych (8%). Poszczególne grupy w swoich planach zawodowych bycia nauczycielem wychowania fizycznego i wyjazdów za granicę dla poprawy sytuacji finansowej różniły się istotnie statystycznie (odp.: $p \leq 0,01$ dla testu χ^2 ; $p \leq 0,05$ dla testu χ^2). Osoby

z G I (TT) najczęściej wyrażały chęć wykonywania zawodu nauczyciela wychowania fizycznego. Po zakończeniu studiów wyjazd za granicę w celach zarobkowych planowały częściej osoby z G II (TN), zadowolone ze studiów, ale nie deklarujące ponownego wyboru.

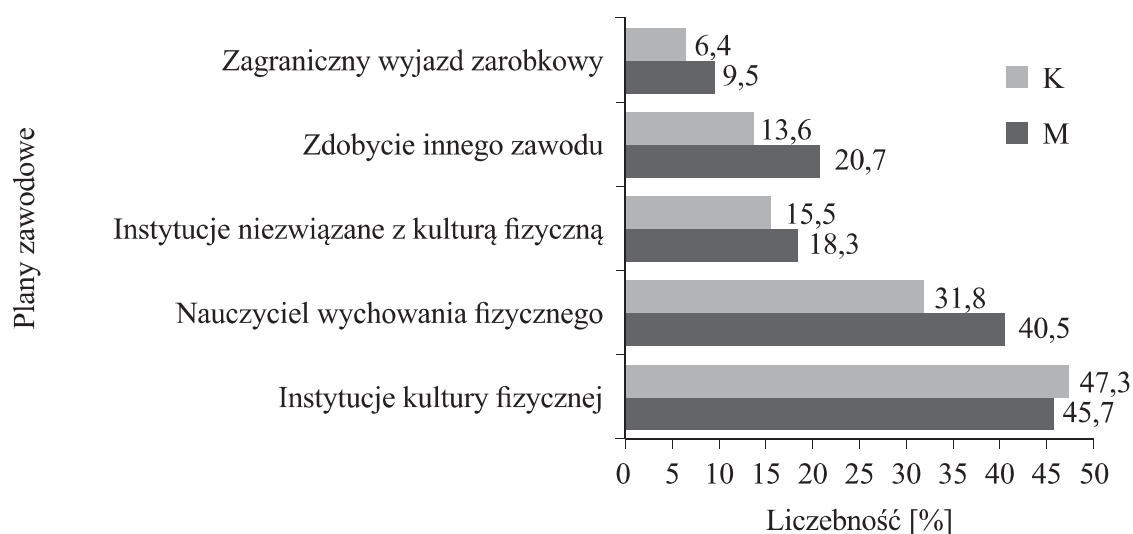
Tab. 2. Plany zawodowe respondentów w zależności od satysfakcji z wyboru studiów i deklaracji ponownego wyboru (test niezależności χ^2)

Plany zawodowe	Kategorie studentów			Ogółem n=226	
	G I (TT) n=140	G II (TN) n=48	G III (NN) n=38	n	%
	%				
Instytucje kultury fizycznej	69,5	19,1	11,4	105	46,5
Nauczyciel wychowania fizycznego**	73,2	19,5	7,3	82	36,3
Zdobycie innego zawodu	56,4	15,4	28,2	39	17,3
Instytucje niezwiązane z kulturą fizyczną	65,8	18,4	15,8	38	16,8
Wyjazd za granicę w celach zarobkowych*	33,3	38,9	27,8	18	8,0

Uwaga: Wartość p dla testu χ^2 oznaczono następująco: * $p \leq 0,05$; ** $p \leq 0,01$

Źródło: badania własne

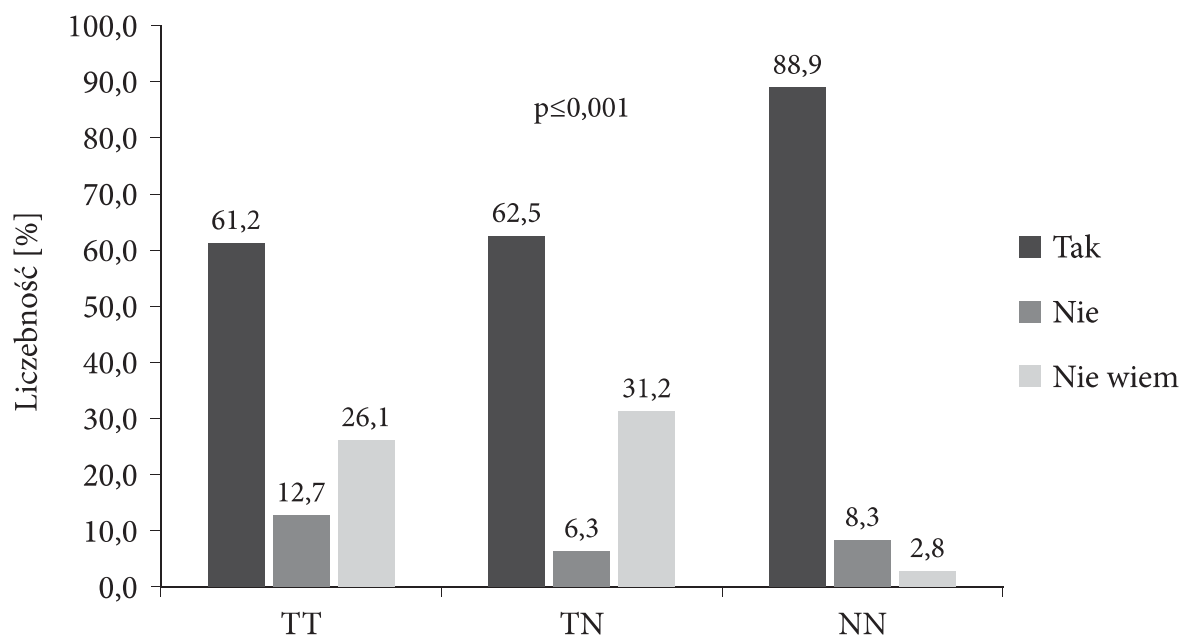
Plany zawodowe studentek w porównaniu ze studentami nie różniły się znacząco (ryc. 3). Można zaobserwować, że kobiety wybierały częściej pracę w instytucjach kultury fizycznej, natomiast mężczyźni pracę nauczyciela wychowania fizycznego, w instytucjach niezwiązanych z kulturą fizyczną oraz wyjazd za granicę. Około 20% mężczyzn planuje zdobyć inny zawód.

Ryc. 3. Plany zawodowe kobiet (K) i mężczyzn (M) (test niezależności χ^2)

Źródło: badania własne

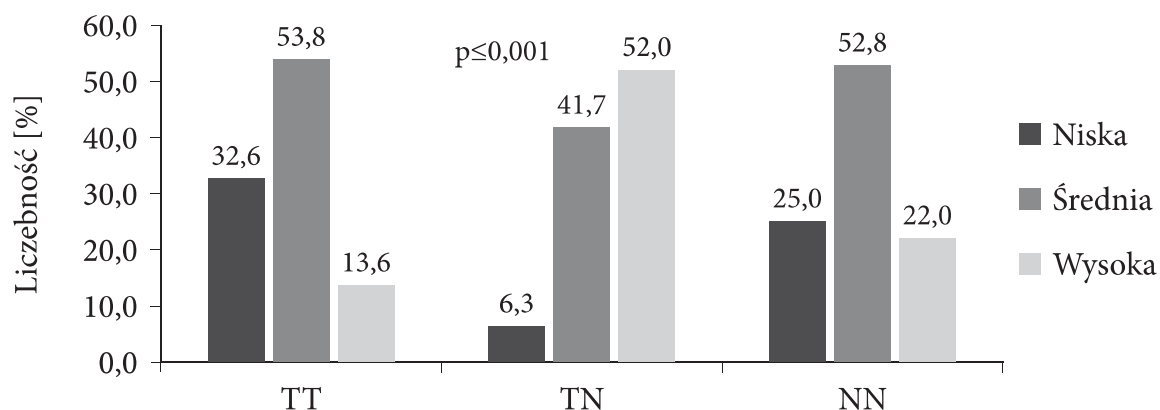
Stwierdzono zróżnicowane podejście do permanentnego kształcenia się pomiędzy studentami ($p \leq 0,01$ dla testu χ^2). Konieczność uzupełniania wiedzy po studiach częściej deklarowały osoby niezadowolone z wybranego kierunku studiów, które nie wybrałyby go ponownie G III (NN) (88,9%). W G I (TT) i G II (TN) było więcej badanych, którzy nie wiedzieli, czy istnieje taka konieczność (odp.: 26,1%; 31,2%). Niezrozumiała jest postawa wielu osób z G I (TT), które uznały, że nie muszą uzupełniać wiedzy po studiach (12,7%) (ryc. 4).

Ryc. 4. Konieczność uzupełniania wiedzy w opinii badanych (test niezależności χ^2)

Źródło: badania własne

Dominują średnie oceny pozycji społecznej nauczyciela wychowania fizycznego (ryc. 5).

Ryc. 5. Pozycja społeczna zawodu nauczyciela wychowania fizycznego na tle innych zawodów w opinii respondentów (test niezależności χ^2)

Źródło: badania własne

Jako wysoką pozycję tego zawodu ocenili studenci niezadowoleni z wyboru tego kierunku, którzy nie dokonaliby tego wyboru po raz drugi (22%); jako niską – studenci zadowoleni z dokonanego wyboru, deklarujący ponowny wybór (32,6%) ($p \leq 0,001$ dla testu χ^2).

Tab. 3. Motywy wyboru studiów wychowania fizycznego przez osoby zadowolone z dokonanego wyboru i deklarujące ponowny wybór (test niezależności χ^2)

Motywy	Kategorie studentów			Ogółem n=226	
	G I (TT) n=140	G II (TN) n=48	G III (NN) n=38	n	%
	%				
Posiadanie predyspozycji sportowych	67,0	22,0	11,0	100	44,3
Perspektywa ciekawej pracy w sporcie	66,3	18,1	15,7	83	36,7
Zainteresowanie rekreacją fizyczną*	74,4	16,6	9,0	78	34,5
Potrzeba samorealizacji*	62,8	28,7	8,5	70	31,0
Możliwości rozwijania kariery sportowej*	62,5	29,7	7,8	64	28,3
Uprawianie sportu wyczynowego przed studiami	67,9	20,8	11,3	53	23,5
Chęć pracy w innych instytucjach kultury fizycznej	68,9	11,1	20,0	45	19,9
Przekonanie o konieczności uzyskania kwalifikacji*	73,2	21,9	4,9	41	18,1
Konieczność uzyskania wyższego wykształcenia*	76,3	18,4	5,3	38	16,8
Chęć pracy w szkolnictwie**	86,5	5,4	8,1	37	16,4
Przekonanie o atrakcyjności studiów	70,3	10,8	18,9	37	16,4
Przekonanie o wysokim prestiżu społecznym zawodu nauczyciela	57,2	17,1	25,7	35	15,5
Przekonanie o wysokim prestiżu społecznym zawodu nauczyciela	77,8	16,7	5,5	18	8,0
Namowa przyjaciół, znajomych	60,0	26,7	13,3	15	6,6
Przekonanie o łatwości studiowania	50,0	50,0	–	4	1,8

Uwaga: Wartość p dla testu χ^2 oznaczono następująco: * $p \leq 0,05$; ** $p \leq 0,01$

Źródło: badania własne

Najczęściej wymienianymi motywami wyboru studiów wychowania fizycznego były: posiadanie predyspozycji sportowych (44,3%), perspektywa ciekawej pracy w sporcie (36,7%), zainteresowanie rekreacją fizyczną (34,5%), potrzeba samorealizacji (31%), możliwości rozwijania kariery sportowej (28,3%) (tab. 3). Między motywowaniem swoich wyborów zainteresowaniem rekreacją fizyczną, potrzebą samorealizacji i dostrzeganiem możliwości rozwijania kariery sportowej w trakcie studiów przez respondentów poszczególnych grup stwierdzono istotną statystycznie zależność (w każdym przypadku: wartość $p \leq 0,05$ dla testu χ^2). Osoby z G I (TT) były zainteresowane samorealizacją, rekreacją fizyczną i spor-

tem; osoby z G II (TN) rzadziej wskazywały zainteresowanie rekreacją fizyczną. Różnice w motywach wyboru studiów zaobserwowano także w zakresie przekonania o konieczności uzyskania kwalifikacji, konieczności uzyskania wyższego wykształcenia oraz chęci pracy w szkolnictwie (odp.: $p \leq 0,05$; $p \leq 0,05$; $p \leq 0,01$ dla testu χ^2). Te motywy były ważne dla osób z G II (TT); najmniej ważne dla G III (NN). Respondenci z G II (TN) rzadko deklarowały chęć pracy w szkolnictwie.

Dominują opinie studentów, którzy nisko oceniają szanse pracy w zawodzie nauczyciela wychowania fizycznego (54,2%) (tab. 4). Najwięcej tych ocen zaobserwowano w G III (NN) (77,8%) ($p \leq 0,01$ dla testu χ^2). Jako średnie oceniają swoje szanse częściej osoby z G II (TN). Wysoko oceniło swoje szanse 19,4% studentów z G I (TT). Interesujące są opinie studentów, którzy oceniają wyżej swoje szanse pracy w innym zawodzie: średnich ocen było 48,2%, wysokich 40,8%. Osoby z G I (TT) i G II (TN) częściej oceniały swoje szanse pracy jako średnie, natomiast osoby z G III (NN) jako wysokie (50%) ($p \leq 0,05$ dla testu χ^2).

Tab. 4. Szanse pracy w opinii respondentów (test niezależności χ^2)

Opinie studentów	Kategorie studentów			Ogółem n=226	
	G I (TT) n=140	G II (TN) n=48	G III (NN) n=38		
	%			n	%
Szanse pracy w zawodzie nauczyciela wychowania fizycznego**					
Niskie	50,8	45,7	77,8	117	54,2
Średnie	29,8	45,7	16,7	67	31,0
Wysokie	19,4	8,7	5,5	32	14,8
Szanse pracy w innym zawodzie*					
Niskie	6,7	20,8	13,9	24	11,0
Średnie	52,2	45,8	36,1	105	48,2
Wysokie	41,1	33,4	50,0	89	40,8

Uwaga: Wartość p dla testu χ^2 oznaczono następująco: * $p \leq 0,05$; ** $p \leq 0,01$

Źródło: badania własne

Dyskusja

Decyzje związane z wyborem kierunku studiów, zawodu i potencjalnego środowiska pracy mają doniosłe znaczenie dla postrzegania i budowania obrazu własnej osoby. Funkcjonowanie i utożsamianie się z daną rolą zawodową, przyczynia się do pełnego satysfakcji rozwoju jednostki lub frustracji i niezadowolonia¹¹.

¹¹ Zob. E. Aronson, T.D. Wilson, R.M. Akert, *Psychologia społeczna. Serce i umysł*, Zysk i S-ka, Poznań 1997.

W niniejszych badaniach większość stanowili studenci zadowoleni z wyboru studiów (83,2%) i deklarujący ich ponowny wybór (62%). W tej grupie częściej taką postawę prezentowały kobiety, natomiast w grupie, która nie wybrałaby ponownie tego kierunku studiów lub była niezadowolona z wyboru, dominowali mężczyźni. W badaniach studentów katowickich, 80% z nich było zadowolonych z wyboru kierunku studiów i podjęłoby ponownie decyzję o ich wyborze¹². Z kolei w ogólnopolskich badaniach, realizowanych w ramach projektu Bilans Kapitału Ludzkiego od 2010 do 2013 r., zaobserwowano dwukrotny wzrost odsetka (24%) studentów Akademii Wychowania Fizycznego niezadowolonych ze studiów i deklarujących, że nie zdecydowałiby się raz jeszcze studiować na tej samej uczelni¹³. Jest to najwyższy odsetek spośród wszystkich badanych studentów szkół wyższych w Polsce (n=32 100). Niezadowoleni najchętniej podjęliby studia w uniwersytecie, politechnice lub akademii medycznej. Zestawienie poziomu niezadowolenia z wyboru określonego typu szkoły wyższej z kierunkiem studiów ujawnia już tylko 19% studentów wychowania fizycznego¹⁴. W badaniach będących podstawą niniejszego opracowania, taką postawę prezentowało 16,8% studentów.

Ponownie ten sam kierunek studiów wybrałoby ponad 57% studentów wychowania fizycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego i fakt ten może budzić optymizm, zważywszy realistyczną ocenę warunków pracy i płacy nauczycieli w Polsce. Po raz drugi nie dokonałoby tego wyboru 20% studiujących wychowanie fizyczne. Przyczyną niezadowolenia z wyboru kierunku jest przede wszystkim niesatysfakcjonująca oferta rynku pracy dla absolwentów tego kierunku oraz program kształcenia, który nie spełnia oczekiwań¹⁵. Także większość (96%) badanych studentów kierunku wychowanie fizyczne w Zamiejscowym Wydziale Wychowania Fizycznego warszawskiej AWF w Białej Podlaskiej deklarowało ponowny wybór ukończonego kierunku studiów¹⁶.

Najwyższy odsetek studentów zadowolonych z wyboru studiów zaobserwowano na kierunkach lekarskich (93,1%), zdecydowanie niższy poziom satysfakcji ze studiów charakteryzował studentów pielęgniarstwa (66,9%). Na znaczącą różnicę wpływa zapewne wskaźnik prestiżu zawodu, zgodnie z którym zawód pielęgniarki/pielęgniarsza jest mniej doceniany i uprzywilejowany¹⁷.

¹² Zob. J. Maciąg, *Wieloaspektowa ocena jakości usług edukacyjnych (na przykładzie AWF im. Jerzego Kukuczki w Katowicach)*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2011, s. 2–38.

¹³ Zob. M. Jelonek, P. Antosz, A. Balcerzak-Raczyńska, *Przyszłe Kadry Polskiej Gospodarki Pol-
ski*, Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. Warszawa 2014.

¹⁴ *Szkolnictwo wyższe w Polsce*, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2013.

¹⁵ *Raport. Badanie losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu Rzeszowskiego*, Biuro Karier Uniwersytetu Rzeszowskiego. Rzeszów 2012.

¹⁶ Zob. K. Buchta, *Graduate of the university of physical education in the labor market – start to professional career. Graduate in the labor market*, „Polish Journal of Sport and Tourism” 2010, nr 17, s. 46–47.

¹⁷ Zob. E. Kropiwnicka, A. Orzechowska, M. Cholewska, E. Krajewska-Kułak, *Determinanty wyboru zawodu, poziom aspiracji oraz plany na przyszłość studentów kierunku lekarskiego i pielęgniarstwa Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku*, „Problemy Pielęgniarstwa” 2011, nr 19, s. 70–80.

Z tymi danymi korespondują badania przeprowadzone wśród studentów wrocławskiej Akademii Wychowania Fizycznego. Większość badanych studentów (zwłaszcza mężczyzn) deklaruowała chęć podjęcia pracy w zawodzie nauczyciela wychowania fizycznego, mniej wskazań dotyczyło zawodu trenera. W powyższych badaniach wzięło udział 101 kobiet i 110 mężczyzn¹⁸. Kobiety rzadziej wybierały pracę w charakterze nauczycielki wychowania fizycznego, mając świadomość konieczności nieustannego podtrzymywania sprawności fizycznej i szczupłej sylwetki (zmieniających się wraz z wiekiem, ciążą, macierzyństwem), a także trudności w uzyskaniu zatrudnienia w szkole.

Inne wyniki uzyskano w badaniach w ramach ogólnopolskiego projektu Przyszłe Kadry dla Gospodarki (obejmującego wiele różnych typów uczelni), w których kobiety częściej niż mężczyźni wiązali swoją przyszłość zawodową z profilem kształcenia¹⁹. Wyjątek stanowili studiujący architekturę, budownictwo, informatykę i weterynarię. W tym przypadku można zaobserwować silny trend wybierania przez mężczyzn zawodów ściśle związanych z ukończonym profilem studiów. Prawdopodobnie mniejsza liczba studiujących na tych kierunkach kobiet wpłynęła na powyższe wyniki.

Zgodnie z koncepcją uczenia się przez całe życie konieczność podnoszenia kwalifikacji zawodowych, zdobywania nowych kompetencji profesjonalnych, ale także społecznych, jest dzisiaj wyznacznikiem rozwoju człowieka dorosłego²⁰. W niniejszych badaniach tę konieczność dostrzegają przede wszystkim studenci niezadowoleni z wyboru kierunku kształcenia i wykluczający możliwość powtórnego wyboru tej uczelni. Natomiast mniej studentów zadowolonych ze studiów i deklarujących ponowny wybór uznało to za ważne. Postawa taka może budzić poważne obawy, jednak jak pokazują liczne badania losów absolwentów wychowania fizycznego, w większości deklarują oni uczestnictwo w różnych formach dokończania podyplomowego²¹.

Badani studenci nisko oceniają swoje szanse znalezienia pracy w zawodzie nauczyciela wychowania fizycznego, nieco lepiej – bo na średnim poziomie – w zawodzie niezwiązanym z profilem kształcenia. Respondenci realistycznie szacują możliwości znalezienia pracy w trudnej sytuacji demograficzno-społecznej polskiego szkolnictwa. Stąd też wielu z nich planuje wyjazd za granicę. Takie zamierzenia ujawniło 38,9% studentów zadowolonych z wyboru kierunku kształcenia, ale niedeklarujących ponownego ich wyboru.

¹⁸ Zob. E. Wojtaś, *Przyszłe role zawodowe w opiniach studentów wrocławskiej Akademii Wychowania Fizycznego*, „Zeszyty Naukowe PWSZ w Legnicy” 2007, s. 137–150.

¹⁹ Zob. M. Jelonek, P. Antosz, A. Balcerzak-Raczyńska, *Przyszłe Kadry...*

²⁰ Zob. M. Gwozda, *Od kształcenia szkolnego do edukacji permanentnej. Społeczny wymiar sportu*, [w:] M. Kowalski, A. Olczak (red.), *Edukacja w przebiegu życia od dzieciństwa do starości*, Kraków 2010, s. 67–75.

²¹ Zob. P. Botas, *The consumption values...; Raport. Badanie losów zawodowych absolwentów...*

Wiele lat temu studenci wskazywali na trudności w znalezieniu pracy i stwierdzali, że jej zdobycie zawdzięczają głównie własnej aktywności (43% badanych z Gdańska i 45% z Warszawy) oraz pomocy znajomych lub rodziny (odp.: 31% i 25%)²².

W niniejszych badaniach potwierdzono hipotezę, że studenci usatysfakcjonowani wyborem studiów, deklarujący ewentualny ponowny wybór tego kierunku wiążą swoje plany zawodowe z pracą w szkolnictwie i instytucjach kultury fizycznej. Dane te korespondują z wynikami badań studentów innych uczelni²³.

Interesujące jest zestawienie głównych motywów wyboru studiów związanych z możliwością rozwijania kariery sportowej, posiadania predyspozycji sportowych, zainteresowania rekreacją fizyczną a późniejszą rezygnacją z uprawiania sportu przez ponad 50% badanych studentów. Przyczyny zapewne są zróżnicowane i zindywidualizowane, nie były jednak przedmiotem niniejszego opracowania. Wydaje się zasadne podjęcie poszerzonych badań nad przyczynami takiej sytuacji, rozpoznaniem czynników wpływających na trudność łączenia kariery sportowej ze studiowaniem w kontekście optymalizacji warunków tworzonych przez uczelnie wychowania fizycznego dla uprawiających sport wyczynowy.

Wnioski

1. Większość badanych studentów jest zadowolona z wyboru studiów i jednocześnie deklaruje ponowny ich wybór.
2. Osoby wyrażające satysfakcję ze studiów i chęć ponownego wyboru uczelni swoje plany zawodowe najczęściej wiązały z pracą nauczyciela wychowania fizycznego i w instytucjach związanych z kulturą fizyczną.
3. Kobiety częściej deklarowały chęć podjęcia pracy w instytucjach kultury fizycznej, mężczyźni natomiast w szkolnictwie w zawodzie nauczyciela wychowania fizycznego.
4. Ze względu na wysoki poziom nasycenia rynku pracy absolwentami szkół wyższych – szanse znalezienia pracy w zawodzie nauczyciela wychowania fizycznego respondenci oceniali jako niskie, natomiast jako średnie i wysokie – w innym zawodzie.
5. Związki między liczbą osób usatysfakcjonowanych wyborem studiów i deklaracją ponownego ich wyboru a ich zamierzeniami zawodowymi, są zbliżone do rezultatów badań uzyskanych w innych uczelniach wychowania fizycznego. W celu doskonalenia systemu jakości kształcenia istnieje konieczność permanentnej jego oceny na każdym etapie kształcenia.

²² Raport. *Badanie losów zawodowych absolwentów...*

²³ Zob. E. Madejski, G. Kosiba, M. Majer, *Present attitudes of physical education students towards future employment in their profession*, „Acta Univ. Palacki. Olomuc., Gymn.” 2010, vol. 40, nr 2, s. 27–34; S. Szczepański, *Motywy wyboru studiów na kierunku wychowanie fizyczne Politechniki Opolskiej*, „Kultura Fizyczna” 2005, nr 1–2, s. 19–21.

Bibliografia

- Aronson E., Wilson T.D., Akert R.M., *Psychologia społeczna. Serce i umysł*, Zysk i S-ka, Poznań 1997.
- Botas P., *The consumption values of and empowerment of student as customer in higher education and its implications for higher education policy*, [w:] P. Botas (ed.), *Positive Futures for higher education: connections, communities and criticality*. Conference Papers Society for Research into Higher Education, Newport (Great Britain) 2011.
- Buchta K., *Graduate of the university of physical education in the labor market – start to professional career. Graduate in the labor market*. „Polish Journal of Sport and Tourism” 2010, nr 17.
- Czechowski M., Femiak J., Kuk A., *Kompetencje społeczne i inteligencja emocjonalna nauczycieli wychowania fizycznego i trenerów*, Wyd. AWF Warszawa, 2015.
- Denek K., *Uniwersytet. Między tradycją a oczekiwaniami współczesności*, [w:] K. Denek, A. Kamińska, P. Oleśniewicz (red.), *Edukacja jutra. Aksjologiczno-kulturowy fundament edukacji jutra*, Wyższa Szkoła Humanitas, Sosnowiec 2015.
- Eider J. *Physical education faculty in Western Pomerania*. „Zeszyty Naukowe US” 2009, nr 583. *Prace Naukowe Instytutu Kultury Fizycznej*, nr 26.
- Geryk M., *Spółeczna odpowiedzialność uczelni w percepcji jej interesariuszy*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2009.
- Gwozda M., *Od kształcenia szkolnego do edukacji permanentnej. Społeczny wymiar sportu*, [w:] M. Kowalski, A. Olczak (red.), *Edukacja w przebiegu życia od dzieciństwa do starości*, Kraków 2010.
- Jaworski Z., Lisicki T., *Absolwenci AWF '97 o problemach zatrudnienia*. „Kultura Fizyczna” 1998, nr 11–12.
- Jelonek M., Antosz P., Balcerzak-Raczyńska A., *Przyszłe Kadry Polskiej Gospodarki Polski*. Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. Warszawa 2014.
- Kotarska K., Drohomirecka A., Makris M., *Physical activity and lifestyle of the elderly*. „Central European Journal of Sport Sciences and Medicine” 2014, nr 4 (8).
- Kotarska K., Wunsch E., Raszeja-Wyszomirska J. i in., *Leisure time physical activity and health-related behaviors after liver transplantation: a prospective, single center study*. „Gastroenterology Review” 2015, nr 2, DOI:10.5114/pg.2015.49002.
- Kropiwnicka E., Orzechowska A., Cholewska M., Krajewska-Kułak E., *Determinanty wyboru zawodu, poziom aspiracji oraz plany na przyszłość studentów kierunku lekarskiego i pielęgniarstwa Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku*, „Problemy Pielęgniarstwa” 2011, nr 19.
- Łubkowska W. *Young people's lifestyle as a determinant of future health of the society, based on tourism and leisure students from the University of Szczecin*, [in:] *Health and Physical Activities in Lifestyle among Children and Youth*, Banská Bystrica 2015.
- Maciąg J., *Wieloaspektowa ocena jakości usług edukacyjnych (na przykładzie AWF im. Jerzego Kukuczki w Katowicach)*. „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2011.

- Madejski E., Kosiba G., Majer M., *Present attitudes of physical education students towards future employment in their profession*, „Acta Univ. Palacki. Olomuc., Gymn.” 2010, vol. 40, no 2.
- Paczyńska-Jędrycka M., Łubkowska W., *Adventure/qualified tourism in the rehabilitation of juveniles*, „Central European Journal of Sport Sciences and Medicine” 2013, nr 3.
- Radzińska M., Nowak L., Nowak M.A., *Motives for commencing studies and expectations concerning professional competence in students who practice, used to practice or have never practiced sport*, „Central European Journal of Sport Sciences and Medicine” 2016, Vol. 13, No. 1/2016:37-45. DOI: 10.182 76/cej.2016.1-04.
- Raport. Badanie losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu Rzeszowskiego*, Biuro Karier Uniwersytetu Rzeszowskiego. Rzeszów 2012.
- Rozporządzenie MNiSW z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacyjnych dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. RP 2011 Nr 253, poz. 1520).
- Sánchez-Ruiz M.J., Pérez-González J.C., Petrides K.V., *Trait emotional intelligence profiles of students from different university faculties*. „Australian Journal of Psychology” 2010, Vol. 62: Issue 1, DOI:10.1080/00049530903312907.
- Sygit K., *Fundamental significance of physical activity for seniors' health*, „Central European Journal of Sport Sciences and Medicine” 2015, Vol. 12, No. 4/2015: 53–59. DOI: 10.18276/cej.2015.4-06.
- Szczepański S., *Motywy wyboru studiów na kierunku wychowanie fizyczne Politechniki Opolskiej*, „Kultura Fizyczna” 2005, nr 1–2.
- Szkolnictwo wyższe w Polsce*, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego 2013.
- Timoszyk-Tomczak C., *Strategie konstruowania własnej przyszłości*, Wyd. Naukowe US, Szczecin 2003.
- Ustawa z dnia 29 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. RP 2016 r., poz. 35).
- Wojtaś E., *Przyszłe role zawodowe w opiniach studentów wrocławskiej Akademii Wychowania Fizycznego*, „Zeszyty Naukowe PWSZ w Legnicy” 2007.
- www.nauka.gov.pl/strategia-europa-2020/ [dostęp: 13.01.2016].
- Żukowska Z., *Standardy kompetencji zawodowych nauczycieli akademickich wobec nowego myślenia edukacyjnego*, „Pedagogika Szkoły Wyższej” 2001, nr 17, Szczecin–Warszawa.

Physical education students' satisfaction with their choice of studies in relation to career plans

Abstract

The aim of the study was to investigate physical education students' satisfaction with the studies they had chosen and their declarations of making the same choice again, in the context of their career plans.

The results of this study are part of the evaluation of education quality at the Faculty of Physical Culture in Gorzów Wlkp. of the Poznan Academy of Physical Education. Three groups within each year-group were studied. Out of 226 subjects 188 expressed their satis-

faction with the studies they had commenced (83.2%), and 140 of them declared they would make the same choice again. There were also 38 respondents (16.8%) who were not satisfied with the studies and would not choose the same field again. In the research, a diagnostic survey was employed, with the use of the techniques of auditorium questionnaire, uncategorized interview, and document analysis. The empirical material was statistically analyzed according to the number and characteristics of the variables. In order to draw statistical conclusions, the trait frequency and the independence χ^2 test were used. For the calculations the Statistica 12 software package was employed (StatSoft, Inc. 2015 Statistica for Windows).

Most of the students surveyed were satisfied with the studies they had commenced, declaring at the same time that they would repeat their choice. These people most often linked their career plans to work as a physical education teacher and employment in institutions connected with physical culture. Women more often planned to work in institutions of physical culture and men in the profession of physical education teacher.

It was revealed that the number of people satisfied with the choice of their studies, declaring repetition of that choice and linking their career plans to their field of education, is similar to the survey results obtained at other universities of physical education.

Keywords: physical education students, career plans, satisfaction with studies chosen